

Helsingin Kesäkadut

Kokeilujen suunnittelun käsikirja

Helsinki

SISÄLLYS

1. Mikä on kesäkatu ja miksi niitä tehdään?	3
1.1 Kaupunkistrategian ja kaupungin tavoitteiden mukainen kesäkatu.....	3
1.2 Kesäkatujen tavoitteet	5
2. Missä ja miten kesäkatuja tehdään?	7
2.1 Kesäkadun elementit	7
2.2 Helsingin polku: kesäkatujen valinta, suunnittelu, toteuttaminen, seuranta ja toiminnallisuuden kehittäminen	14
2.2.1 Kesäkatujen valinta	14
2.2.2 Kesäkatujen suunnittelu ja toteutus	16
2.2.3 Kesäkatujen seuranta ja vaikutustenarviointi.....	17
2.2.4 Kesäkatujen toiminnallinen kehittäminen	17
3. Miten kesäkadut kytetään jatkuvaan tekemiseen?	20
3.1 Kesäkadut muutostyökaluina.....	20
3.2 Budjetti ja henkilöresurssit	21
Lähdeluettelo.....	23

1. MIKÄ ON KESÄKATU JA MIKSI NIITÄ TEHDÄÄN?

Kesäkadut ovat kesäsesonkina toteutettavia väliaikaisia kävely-ympäristön kokeiluista tai vastaavasti toistuvia sesonkiratkaisuja. Kesäkaduilla ihmiset voivat nauttia kaupunkielämästä, levähtää hetken penkillä tai käydä syömässä ravintolan terassilla. Kesäkadut tukevat kaupunkistrategian mukaista kestävästä kasvusta, ja ne vaikuttavat positiivisesti alueen elinvoimaan, kun ihmiset viihtyvät kaupunkitilassa.

Kesäkatuja toteutetaan ensisijaisesti paikalliskatuverkolle. Paikalliskadut ovat Helsingin katuverkon jäsentelyperiaatteiden mukaan katuja, joilla liikutaan hitaasti, eikä niillä pitäisi olla läpiajavaa auto-liikennettä. Paikalliskatujen rooli on palvella kadulta lähteviä ja sinne saapuvia automattoja. Vastaavasti kävelyn asema paikalliskaduilla korostuu, ja kävelijän pitäisi pystyä ylittämään paikalliskatu turvallisesti ilman suojatietä. Kesäkadut tukevat näitä paikalliskatuverkolle asetettuja tavoitteita.

Kesäkatujen yhteydessä voidaan myös elävöittää pienempiä aukioita esimerkiksi ravintoloiden terassitoiminnan tai kulttuuri- ja taidetoimijoiden kanssa yhteistyössä. Kesäkatujen avulla voidaan tutkia, miten katujen ja pienten aukioiden viihtyisyyttä parantamalla voidaan joko luoda uusi houkutteleva kohde tai yhdistää jo nyt houkuttelevia kohteita paremmin toisiinsa.

Tässä käsikirjassa esitellään mitkä ovat kesäkatujen tavoitteet, miten ne valitaan, miten kesäkatuja seurataan ja mitä kesäkatujen suunnitteluun ja toteutukseen liittyy käytännön tasolla. Käsikirja on iteroitavaksi tarkoitettu suunnittelijan opas, jota tulee muokata oppien karttuessa ja uusien oivallusten, päätösten tai muiden muutoksien pohjalta.

1.1 KAUPUNKISTRATEGIAN JA KAUPUNGIN TAVOITTEIDEN MUKAINEN KESÄKATU

Kesäkaduilla toteutetaan kaupunginhallituksen 25.1.2021 tekemää päätöstä kävelykeskustan laajentamisesta, jolloin sitä päätettiin edistää ilman maanalaisen kokoojakadun eteenpäin viemistä. Samassa yhteydessä päätettiin, että käveltävän keskustan aluetarkastelussa pitäisi erityisesti hyödyntää kesäkautta ja kokeiluja. Kaupunkistrategiassa 2021-2025 - Kasvun paikka on linjattu lisäksi seuraavaa:

”Helsinki suunnittelee ja rakentaa vetovoimaista, viihtyisää ja kaunista kaupunkitilaa niin uusille kuin vanhoille alueille. Hyvä kaupunkitila kutsuu eri-ikäisiä ja eritaustaisia ihmisiä kohtaamaan kaupungissa läpi vuoden, hyvä kaupunkitila tekee mahdolliseksi viipymisen ja oleilun, luo paikan kaupallisille palveluille ja toimii julkisen toiminnan näyttämönä.”

”Julkisen kaupunkitilan vetovoimaa lisätään oivaltavan suunnittelun ja kokeilujen keinoin.”

”Helsinki on kaupunki, joka käyttää kaupunkitilaa kaupunkilaisten kannalta tehokkaasti ja järkevästi, tehden tilaa ihmisten erilaisille tarpeille.”

”Helsinki on yritysmönteinen kaupunki, jossa palveluhenkisyys toteutuu kaikilla toimialoilla ja välittyy kaikille toimijoille yhtenäisesti. Parannamme kaupungin ja elinkeinoelämän yhteistyötä ja vahvistamme vuoropuhelua päätösten valmisteluvaiheessa. Kaupunkitilaa käytetään joustavasti asumisen ja liiketoiminnan välillä. Vahvistamme yritysmönteistä kokeilukulttuuriamme ja painotamme ratkaisukeskeisyyttä – Helsinki on mahdollistaja.”

Tukee kestäväää kasvua

1. Kesäkadut kasvattavat Helsingin houkuttelevuutta kesäisin niin helsinkiläisille kuin matkailijoille.
2. Kadut tarjoavat etenkin ravintola-, kulttuuri- ja tapahtuma-alan yrittäjille mahdollisuuksia kehittää ja laajentaa liiketoimintaansa
3. Kaduilla on levähdyspaikkoja, varjoa ja kaupunkivihreää helteisiin, jotka yleistyvät ilmastonmuutoksen edetessä.
4. Kadut tekevät kestävästä ja tilatehokkaasta liikkumisesta houkuttelevampaa kaiken ikäisille ja kykyisille

Mahdollistaa kaupunkielämää

1. Kaduilla voi nauttia kaupunkikulttuurista ja viettää vapaa-aikaa
2. Kadut toimivat ihmisten kohtaamispaikkoina
3. Kadut saavat ihmiset käyttämään kaupunkitilaa muuhunkin kuin välttämättömiin askareisiin

Luo kauneutta

1. Kaduilla on mahdollisuus nauttia korkealaatuisesta designista ja taiteesta julkisessa tilassa
2. Katujen toteuttamisen myötä lisätään katuvihreän määrä
3. Kadut haastavat ajattelemaan millaista kaupunkitilat kaduilla ja aukioilla voi olla

Kokeilujen toteuttaminen tulee kytkeä myös muihin katujen kehittämisen periaatteisiin, jotka ohjaavat liikennesuunnittelua Helsingissä järjestelmätasolla. Priorisointiperiaatteiden mukaan kävely on ensisijainen kulkumuoto, jonka tarpeet suunnittelussa tulisi huomioida. Kävelyn edistämishjelman toimenpiteessä 5 ”Kävely-ympäristön kokeilut” on todettu seuraavaa hyvien käytäntöjen mukaisista kokeiluista.

”Kävelyyyn liittyvän suunnittelukulttuurin uudistaminen edellyttää valmiutta kokeilla rohkeasti uusia ratkaisuja. Kokeilut avaavat mahdollisuuksia toteuttaa kevyesti ja nopeasti erilaisia ratkaisuja ja vakiinnuttaa niistä toimivimmat pysyviksi rakenteiksi ja suunnittelu-ratkaisuiksi.

Helsingin kaupunki valmistele kokeilujen toimintamallin ja prosessikuvauksen. Kokeiluja keskitetään ensisijaisesti jalankulun ydinalueille ja niitä varten varataan resurssit. Kokeiluja pyritään toteuttamaan kävelyn ydinalueille tasapuolisesti eri puolilla kaupunkia siten, että vuodessa toteutettaisiin ainakin viisi hyvien käytäntöjen mukaista kokeilua.

Kokeilut onnistuvat parhaiten, kun niiden suunnitteluun ja toteutukseen osallistuvat kaupunkilaiset, alueen asukkaat, yritykset tai esimerkiksi järjestötoimijat. Kaupungin on aktiivisesti tarjottava mahdollisuuksia kokeilujen ehdottamiseen, suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Kokeiluiden tarkemmasta suunnittelusta ja toteutuksesta vastaavat yhteistyössä kokeilun ehdottajan kanssa kyseisen alueen suunnittelijat, joiden tehtävänä on varmistaa kokeilun onnistunut toteutus.”

Kesäkatujen avulla voidaan kokeilla, miten Helsingin paikalliskatuja voitaisiin ylipäättään kehittää hyväksytyjen katuverkon jäsentelyperiaatteiden mukaisesti ja millaiset suunnitteluratkaisut niissä toimivat. Lisäksi myös Pyöräliikenteen sekä Liikenneturvallisuuden kehittämissuunnitelmissa on määritelty toimenpiteiksi paikalliskatujen rauhoittaminen. Infrastruktuurin uudistaminen pysyvästi vie usein runsaasti aikaa ja myös enemmän rahaa kuin yksittäisen kesän väliaikainen ratkaisu. Kokeilemalla ratkaisua ensin väliaikaisesti, voidaan saavuttaa myös parempi pysyvä ratkaisu. Kesäkaduista saatuja oppeja voidaan soveltaa myös muilla vastaavilla kaduilla. Tästä syystä oppien kirjaaminen ja raportointi on tärkeää kesäkatutoteutusten yhteydessä.

Kokeiluilla voidaan myös synnyttää tai vahvistaa yhteistyöverkostoja sekä luoda osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemuksia eri työyhteisön edustajien välille, kaupunkilaisten välille sekä kaupunkilaisten ja kaupungin työntekijöiden välille (HSL 2021). Kokeilu voi myös epäonnistua, minkä vuoksi kokeilukulttuurin vakiinnuttaminen osaksi Helsingin kaupungin organisaation toimintatapoja edellyttää epävarmuutta sietävää toimintakulttuuria. Kokeilun lopputuloksesta tai toimivuudesta ei voida olla koskaan täysin varmoja. Jokaisesta kokeilusta saadaan kuitenkin tärkeitä oppeja, vaikka lopputulos ei olisikaan odotetun kaltainen (Motiva 2020.)

Kesäkadut eivät siis ole itsetarkoitus, vaan niiden kytkentä kaupungin tavoitteisiin ja katujen kehittämiseen pidemmällä aikavälillä on oleellista.

1.2 KESÄKATUJEN TAVOITTEET

Kesäkaduille on asetettu kahdeksan tavoitetta, joita pystytään mittaamaan.

1. Käyttäjät kokevat, että kesäkadut parantavat kadun viihtyisyyttä

Mittarit: havainnointitutkimusten yhteydessä tehtyjen haastattelujen sekä verkkokyselyiden tulosten mukaan ihmiset pitävät katua viihtyisänä.

2. Ihmisten määrä ja heidän viipymä alueella kasvavat kesäkatujen myötä

Mittarit: liikennelaskennoissa jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden määrä kasvaa. Havainnointitutkimuksissa havaitaan oleskelua katukalusteilla ja terasseilla eri havainnointiaikoina. Lisäksi mahdollista tehdä joinain vuosina esimerkiksi Bluetooth-teknologiaan perustuvia mittauksia viipymistä alueella. Haastatteluilla selvitetään ihmisten kokemuksia viihtyisyydestä.

3. Kesäkaduilla tuetaan liikenteen päästövähennysten saavuttamista

Mittarit: liikennelaskennoissa jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden määrä kasvaa ja auto liikenteen määrä vastaavasti vähenee kesäkaduilla. Lähikaduille ei liikennelaskentojen mukaan siirry autoliikennettä kesäkaduilta tai siirtymät ovat hyvin maltillisia.

4. Kesäkadut tukevat pysäköintipolitiikan tavoitteita siirtää kadunvarsipysäköintipaikoja maanalaisiin pysäköintilaitoksiin

Mittarit: kesäkatujen liikenteenohjaussuunnitelmassa kadunvarsipysäköinnin tilaan on sijoitettu kesäkatuelementtejä, kuten istuimia, katuvihreää, leikkiin kannustavia elementtejä tai pyöräpysäköintiä. Liikenteenohjaussuunnittelussa varmistetaan, että alueella on mahdollista pysäköidä kohtuullisen etäisyyden päässä maanalaiseen pysäköintilaitokseen kadunvarren sijasta.

5. Kesäkaduilla on positiiviset yritysvaikutukset ja ne kasvattavat Helsingin elinvoimaa

Mittarit: yrityksille tehtävä kysely kesäkatujen toteutuksen jälkeen. Yrityksiltä tulee jatkossa selvittää ovatko he halukkaita jakamaan liikevaihtodataansa vaikutusten todentamiseksi ja viestinnän tueksi. Liikevaihtotietoja ei tule koskaan jakaa siten, että se olisi yhdistettävissä tiettyyn yritykseen.

6. Kesäkatuja suunniteltaessa ja toteutettaessa otetaan huomioon asukkaiden, yrittäjien ja alueella työskentelevien toiminta ja tarpeet.

Mittarit: järjestetään asukkaille ja yrityksille mahdollisuus vaikuttaa suunnitelmiin ja tiedotetaan heitä ajoissa kesäkaduista. Arvioidaan havainnointitutkimusten, saatujen palautteiden ja yrityskyselyn pohjalta toimijoiden tyytyväisyyttä kesäkatuihin.

7. Varmistetaan hyvä saavutettavuus alueella ja sen lähistöllä

Mittarit: liikennelaskennoissa jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden määrä kesäkadulla kasvaa. Laskennoissa ei havaita tai havaitaan ainoastaan vähäisiä siirtymiä muille kaduille autoliikenteen osalta. Liikenteenohjaussuunnitelmassa on osoitettu pyöräpysäköintiä kesäkaduille. Liikenteenohjaussuunnitelmassa on huomioitu huolto- ja pelastusajo sekä ajo pysäköintilaitoksiin.

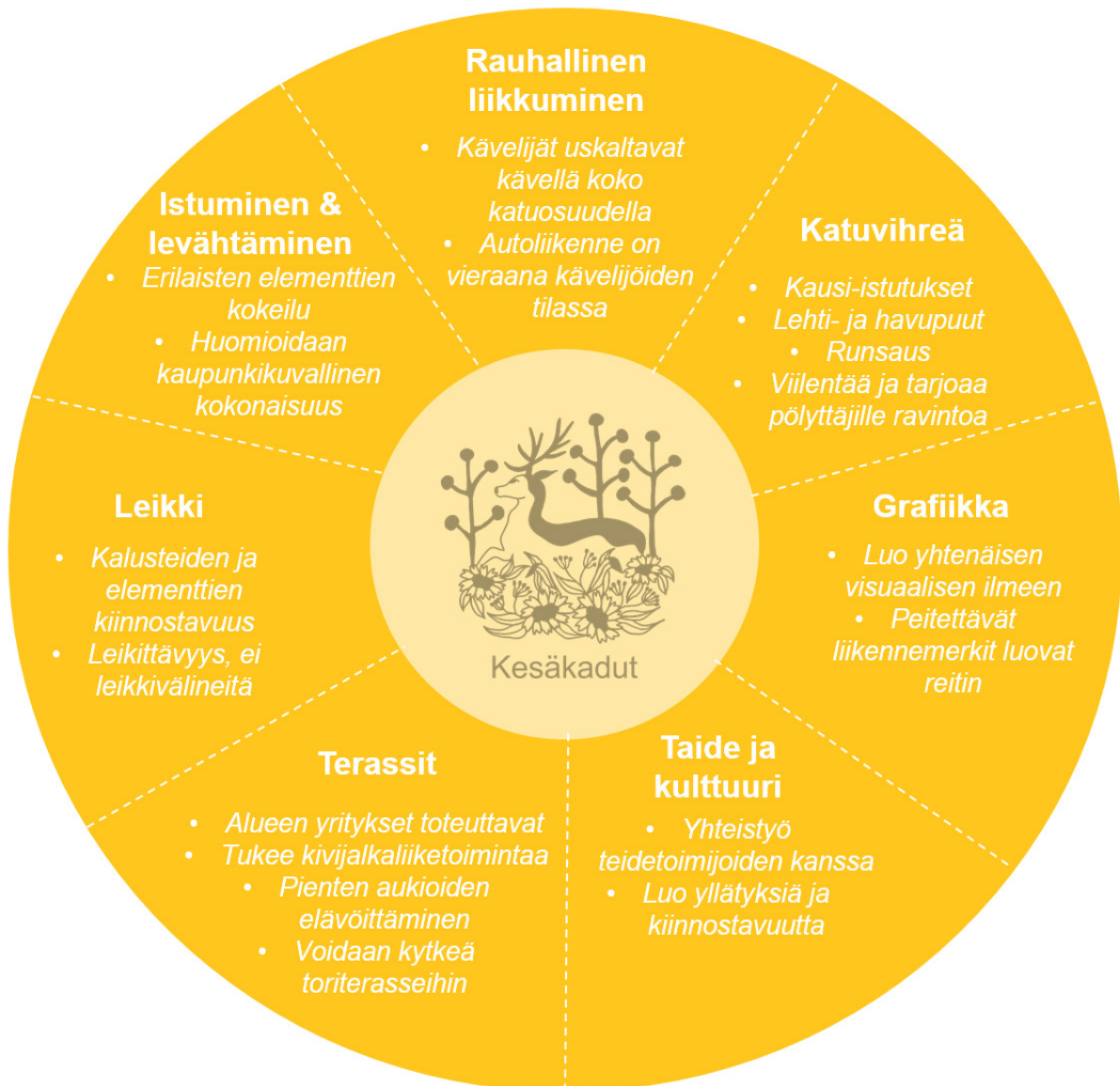
8. Kesäkaduista saavutetut hyödyt ylittävät niihin panostetut resurssit

Mittarit: Arvioidaan kesäkaduista saatujen tulosten perusteella saavutettuja hyötyjä suhteessa kesäkaduille asetettuihin tavoitteisiin. Mittarina voidaan käyttää myös sitä, että kesäkadut ylipäätään päätyvät kaupunkiympäristölautakunnan arviointiin pysyvistä ratkaisusta prosessikuvauksen mukaisesti ja arvioinnin pohjalta osa kesäkaduista johtaa myös pysyviin parannuksiin kadulla.

2. MISSÄ JA MITEN KESÄKATUJA TEHDÄÄN?

2.1 KESÄKADUN ELEMENTIT

Kesäkadut vaativat onnistuakseen sekä ympäristösuunnittelua että liikennesuunnittelua. On tärkeää, että maisema- ja liikennesuunnittelija työstävä yhteistyössä, jotta katutilasta muodostuu viihtyisä ja houkutteleva ja samalla se toimii liikenteellisesti.

Kesäkadun elementit

Rauhallinen liikkuminen

Liikenteellisesti kesäkatujen suunnittelussa on hyvä huomioida, että kaduilla pyritään edistämään kestävää liikkumista tukien kaupungin strategiaa, hiilineutraaliustavoitetta, liikkumisen kehittämisohjelmaa sekä pyöräliikenteen ja kävelyn kehittämisohjelmia. Tästä syystä kadut tulee suunnitella ensisijaisesti kävelijöiden, pyöräilijöiden ja joukkoliikenteen käyttäjien näkökulmasta huomioiden kuitenkin vaikutukset autoliikenteeseen ja mahdollistaen välttämättömän ajon tonteille sekä huoltoajon.

Kesäkaduilla, jotka ovat kävelykatuja, kannattaa tutkia ajon rakenteellinen estäminen siten, että huoltoajo kuitenkin toimii. Pienellä Roobertinkadulla jätettiin huoltoajon helpottamiseksi ja hankalien peruutusten välttämiseksi pieni aukko kadun molempiin päihin. Tästä johtuen autot ajoivat pienestä aukosta ja jopa jalkakäytävän kautta luoden turvattomuutta kävelykadulle.

Autoliikenteen nopeuksien hillitseminen on kesäkatujen tavoitteissa onnistumisen edellytys. Autoliikenteen nopeuksiin laskevasti on havaittu vaikuttaneen katukalusteiden sijoittelu siten, että ajolinjat mutkittelee kadulla ja kesäkadulle ajettaessa huomaa heti ympäristön muuttuneen rauhallisemmaksi kasvien, penkkien ja muiden piha- ja kävelykaduille kuuluvien elementtien myötä. Kesällä 2022 katukalusteiden sijoittelu mahdollisimman keskelle katua hillitsi Kasarmikadulla huomattavasti paremmin autoliikenteen nopeuksia ja kävelijät uskalsivat käyttää katutilaa, kuin vuonna 2021, jolloin katukalusteet ja -kasvit oli sijoitettu kadun reunoille. Sama ilmiö havaittiin myös vuoden 2022 Korkeavuorenkadun pihakadun toteutuksessa suhteessa Kasarmikadun pihakatutoteutukseen. Korkeavuoren pihakadun järjestelyihin vaikutti läheinen Erottajan pelastusasema. Pelastuslaitoksen kanssa vuoropuhelu on myös erittäin tärkeää onnistuneelle kesäkatu- ja katukalustekäytännön toteutukselle. Nostopaikat ja katujen mitoittaminen siten, että sinne pääsee pelastamaan tarvittaessa on huomioitava heti suunnittelun alkaessa.

Liikenteellisistä tekijöistä on myös huomioitava huoltoajon tarpeet sekä mahdolliset erikoispysäköintipaikat, kuten inva- ja CD-pysäköintipaikat. Etenkin paikoissa, jossa huollolle on erityisen vähän pysähtymistilaa, on tarkoituksenmukaista tutkia huoltoajon osoittamista liikenne-merkkien lisäksi myös katumaalauksilla.

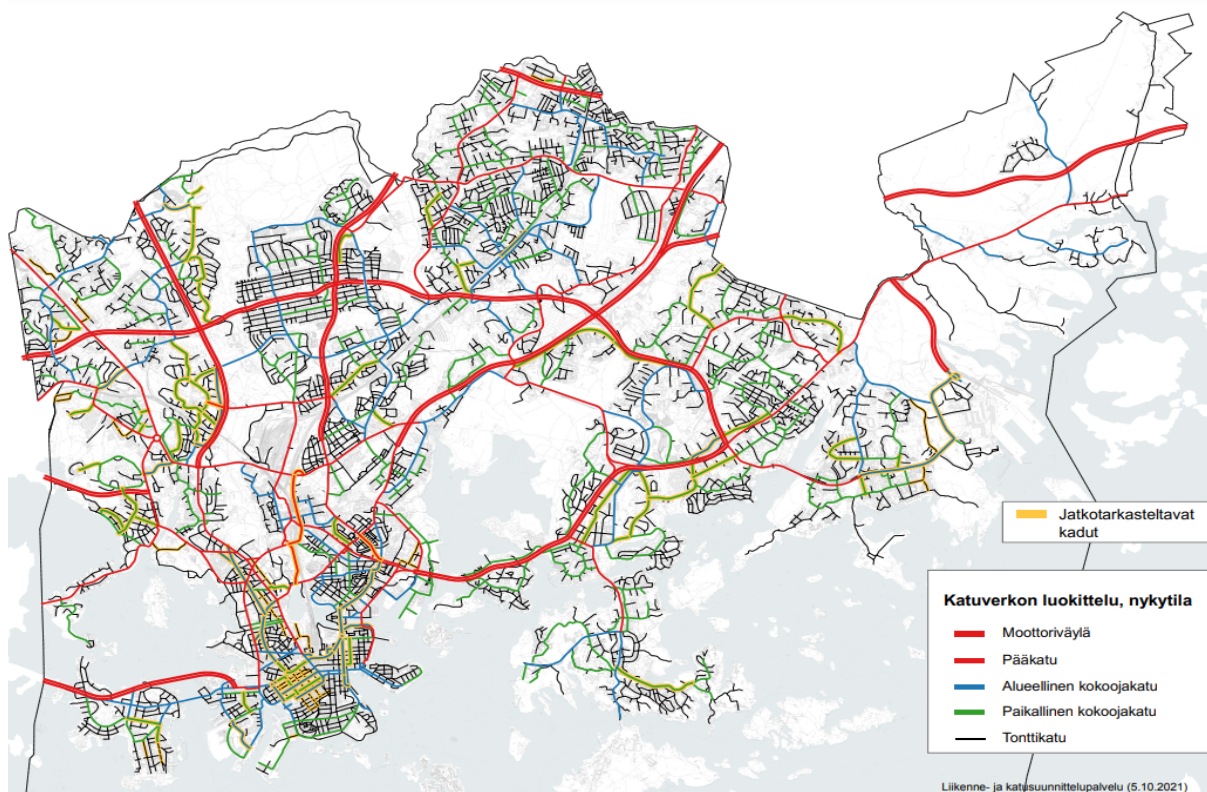

Pyöräliikenteelle ei ole kesäkauduilla erotettua väylää. Jotta kaiken ikäiset ja kykyiset uskaltaisivat pyöräillä kesäkauduilla, on autoliikenteen nopeuksien hillitseminen tärkeää. Yksisuuntiaisilla kesäkauduilla voidaan sallia myös vastavirtaan pyöräily erillisellä liikennemerkillä. Pyöräpysäköinnin kapasiteetti on ollut täynnä varsinkin vuoden 2022 kesäkauduilla, joten riittävä pysäköintikapasiteetti on oleellista huomioida.

Autoliikenteen kadunvarsipysäköintipaikkoja on jouduttu poistamaan kesäkatujärjestelyiden tieltä. Kävelykauduilla ei tieliikennelain mukaan saa pysäköidä ja pihakaduilla pysäköidä saa ainoastaan merkityillä paikoilla. Koska kesäkatujen idea on tuoda katuvihreää, istumismahdollisuuksia, terasseja ja muuta oleskeluun ja viihtymiseen kannustavaa infrastruktuuria, vaatii se valitettavasti joko kaiken tai valtaosan kadunvarsipysäköintipaikkojen poistamista kesäkauduilta. Kantakaupungissa kadunvarsipysäköintipaikoille on enemmän kysyntää kuin tarjontaa jo lähtökohtaisesti. Helsingin kaupungin pysäköintipolitiikan (Helsingin kaupunki 2022) mukaan kadunvarsipysäköintiin kohdistuvaa kysyntää pyritään hillitsemään esimerkiksi asukaspysäköintitunnuksen hinnan korotuksin. Pysäköintipolitiikassa on muutenkin tavoitteena keskittää pysäköintiä mahdollisimman paljon maanalaisiin laitoksiin, joissa selvityksen mukana on kapasiteettia vapaana.

Siirtymät muulle katuverkolle ovat kesäkatujärjestelyjen aikana olleet erittäin maltillisia sekä vuoden 2021 että 2022 liikennelaskentojen mukaan. Tulokset kertovat siitä, että Helsingissä voitaisiin tehdä paikalliskatuverkolla liikenteen rauhoittamista ja vaikutukset autoliikenteen sujuvuuteen olisivat pieniä.

Helsingin katuverkon toiminnalliset luokat

Katuvihreä

Maisemasuunnittelun osalta kesäkatujen yksi tärkeimmistä elementeistä on katuvihreä.

Helsingin kaupungin teettämän tutkimuksen mukaan yli 70% helsinkiläisistä olisi valmiita lisäämään katuvihreää, vaikka se tarkoittaisi kadunvarsipysäköintipaikkojen vähentämistä (Helsingin kaupunki 2022). Ilmastonmuutoksen lämmittämissä kesissä katuvihreä viilentää katutilaa ja rakennusten seiniä, tuo lisää vettä imeyttävää pintaa, sitoo katupölyä sekä luo viihtyisää ja kaunista katutilaa.

Kesäkaduilla voidaan kokeilla erilaisia ratkaisuja lisätä katuvihreää kaduille, etenkin kohteissa, joissa katuvihreää on vähän tai ei ollenkaan. Istutuksiin käytetään kierrätettäviä istutuselementtejä, jotka pystytään varastoida talven ajaksi seuraavaa sesonkia varten. Kesäkaduilla voidaan myös kokeilla vapaammin eri kasvillisuustyyppisiä ja sitä, miten kevyesti tuoda kaupunkiin lisää vihreää, ilman että suuria rakenteellisia muutoksia katuun tarvitaan.

Istuminen ja levähtäminen

Istumismahdollisuudet ovat tärkeitä kaikille kadun käyttäjille ja ne mahdollistavat myös sosiaalista kanssakäymistä ja tuovat siten kaupunkielämää katutilaan.

Levähdyspaikat ja istumismahdollisuudet ovat nousseet erityisen tärkeiksi tekijöiksi esimerkiksi vammaisneuvoston lausunnossa kävelyn edistämishjelmassa. Tätä tukevat myös muut kaupungin ja muiden organisaatioiden tekemät selvitykset, missä istumismahdollisuudet kaupungissa tukevat ikäihmistien, tuki- ja liikuntaelinsairaiden tai muuten liikuntaesteisten mahdollisuuksia itsenäiseen ja aktiiviseen elämään.

Kesäkadut vastaavat tähän tarpeeseen lämpimän sesongin aikana, jolloin ihmiset liikkuvat muutenkin enemmän kaupungissa. Kesäkatujen tärkeimpiä fyysisiä elementtejä ovat kadunkalusteet, jotka ovat avointa oleskelutilaa, joille on helppo istua ja levähtää, jotka ovat laadukkaita ja sopivat kaupunkiympäristöön

Terassit

Terassit houkuttelevat ihmisiä pidemmäksi aikaa katutilaan ja niiden merkitys kesäkatujen eläväisyydelle on suuri.

Paikallisten ravintoloiden toteuttamat terassien tilavaraukset tulee huomioida kesäkatujen suunnittelussa heti alkuvaiheessa. Jokaiselle ravintolalle kannattaa varata liiketilan edustalle tila terassia varten, ja yrittäjiin on hyvä pitää yhteyttä koko suunnitteluprosessin ajan terassitoiveisiin liittyen.

Katujen liiketilojen terassien lisäksi kesäkadut voivat liittyä pienempien aukoiden terasseihin, kuten Designmuseon aukiolle toteutettuun terassiin vuonna 2022 tai suurempiin toriterasseihin, josta esimerkkinä kesäkatujen kytkeminen Kasarmitorin toriterassiin vuonna 2021.

Leikki

Kesäkatujen suunnittelussa lapset ovat tärkeä käyttäjäryhmä, sillä yleisesti ottaen tilat, joissa lapset viihtyvät, ovat kutsuvia myös muille käyttäjäryhmille. Leikittävä kaupunkitila, jossa ympäristö on lapsille kiinnostavaa ja turvallista, on kiinnostavaa ja turvallista myös aikuisille. Leikittävyys ei välttämättä tarkoita varsinaisia leikkivälineitä, kuten liukumäkiä tai kiipeilytelineitä, vaan uteliaisuutta herätteleviä ja leikkiin innostavia elementtejä, kuten kalusteita, askelmia tai värejä.

Grafiikka

Grafiikan käyttö luo kesäkaduille tunnistettavan ilmeen, joka auttaa katuja erottautumaan muusta ympäristöstä. Kesäkaduilla joudutaan liikennejärjestelyiden vuoksi peittämään liikennemerkkejä, jotka eivät ole kesäkatujen liikennejärjestelyiden aikana voimassa. Liikennemerkkien peitossa on hyödynnetty molempina vuosina kesäkaduille suunniteltua grafiikkaa. Vuonna 2022 grafiikka sai inspiraatiota metsän kasveista ja eläimistä.

Taide ja kulttuuri

Kesäkaduilla teokset ja tapahtumat tarjoavat yllätyksiä ja elämyksiä kaupunkilaisille katutilassa. Taidetta, kulttuuria ja muotoilua voidaan käyttää katutilan elävöittämiseen ja ihmisten paikalle houkutteluun. Kesäkadut eivät ole festivaali eivätkä kesäkadut kilpaile olemassa olevien tapahtumapaikkojen (esim. Espan lava) kanssa, vaan tarjoavat mahdollisuuden katutilan arjen toiminnallisuuden tukemiseen. Tärkeä osa toiminnallisuutta ovat myös arjen aktiviteetit. Kesäkaduilla voi yritysten terasialueiden (parkletit) lisäksi olla esimerkiksi leikkiin ja liikkeeseen kannustavia elementtejä tai vaikkapa interaktiivisia installaatioita. Kesäkaduille voidaan myös sijoittaa koko kauden paikallaan olevia taide-teoksia. Taide itsessään houkuttelee ihmisiä viereilemaan ja viiptymään kesäkaduilla ja tuo mielenkiintoista vaihtelua perinteiseen katu-ympäristöön. Taiteen avulla voidaan myös herätellä ajatuksia siitä, mitä muuta katutila voisi olla kuin pelkkä läpikulkupaikka.

Taide, kulttuuri ja muotoilu kannattaa kytkeä kesäkatusuunnitelmassa katujen muihin elementteihin teemakokonaisuuksien ja toiminnalle varattujen paikkojen kautta. Esimerkiksi installaatio voidaan sijoittaa lähelle leikittäviä elementtejä ja sisällön avulla rohkaista ympäristön uteliaaseen tutkimiseen.

Kesäkaduilla on liikenteellinen funktio ja tästä syystä ne asettavat rajoituksia tapahtumatuotamiselle. Vuosina 2021-2022 kesäkaduilla on nähty kaupungin Kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan tuottamaa ohjelmaa ja kesällä 2022 lisäksi Juhlaviikkojen ja Kuorojen kierroksen kaduille sijoittuneita konsertteja. Tapahtumia kaduille voivat tuoda ulkopuoliset tahot, joiden kanssa sovitaan katutilan käytöstä. Tapahtumien osalta on tärkeää käydä keskustelua järjestäjien kanssa ja varmistaa esiintyjille turvallinen ja toimiva esiintymispaikka.

2.2 HELSINGIN POLKU: KESÄKATUJEN VALINTA, SUUNNITTELU, TOTEUTTAMINEN, SEURANTA JA TOIMINNALLISUUDEN KEHITTÄMINEN

Kesäkatujen toteuttaminen oikeassa paikassa, oikeiden sidosryhmien kanssa sekä järjestelyiden onnistumisen seuraaminen ovat välttämättömiä tekijöitä toimivalle kesäkadulle. Viime vuosien kesäkatukokeiluiden oppien pohjalta on muodostettu kokeiluille toimintamalli, niin kutsuttu ”Helsingin polku”, joka kuvaa kesäkadun valinnan, suunnittelun, toteutuksen, seurannan ja skaalaamisen vaiheet. Kesäkatujen valinnan osalta esitetään arviointikriteerit, projektiorganisaatio sekä kuvaus prosessin etenemisestä kohti kadun valintaa. Suunnittelun ja toteutuksen yhteydessä kuvataan vaiheistus kadun elementtien ideoinnista, ympäristö- ja liikennesuunnittelusta sekä toteutussuunnittelusta. Seurannan yhteydessä eritellään seurattavat osa-alueet ja siinä käytettävät menetelmät sekä koostetaan kesäkadusta saadut opit. Prosessi on syklinen, joka käynnistyy edellisen kokeilujen oppien reflektomisesta sekä tavoitteiden arvioinnista, jotka muodostavat tietopohjaa seuraavan kokeilukohteen valintaan ja projektisuunnitteluun.

2.2.1 KESÄKATUJEN VALINTA

Kesäkaduiksi sopivia kohteita arvioidaan neljän kriteerin avulla. Kutakin kriteeriä arvioidaan ensin erikseen ja sen jälkeen katua arvioidaan kaikkien kriteerien kautta kokonaisuutena ja ennen kaikkea sen potentiaalia houkutellessa ihmisiä käyttämään katutilaa ja saada heidät viipymään kadulla. Viipyminen voi tarkoittaa lyhyttä lepotaukoa, asiointia ravintolan terassilla tai vaikkapa ystävän kanssa juttelua kadulla. Lopuksi varmistetaan vielä katutyömaiden tilanne alueella.

Kesäkadut voivat myös vaihdella intensiteetiltään. Kaikilla kesäkaduilla ei tarvitse olla jatkuvasti ihmisiä. Osa kaduista voi olla enemmän paikalliseen asiointiin ja rauhalliseen asumiseen painottuvia vehreitä paikalliskatuja ja osa perinteisiä ostoskatutyyppejä ympäristöjä, jossa ihmisvirta on vilkasta jokaisena vuorokauden aikana ja terassit täyttävät kadun. Tavoitteet tulee aina tarkistaa suhteessa tarkasteltavaan katuun.

1. Arvioidaan kadun sijaintia suhteessa nykyisiin jalankulkuvirtoihin.

Otetaan huomioon joukkoliikennepysäkkien ja palveluiden, erityisesti kivijalkapalveluiden sijainti, asukkaiden määrä sekä saatavilla olevat jalankulkulaskentojen tulokset.

2. Karsitaan kohde, mikäli kyseessä on auto- tai joukkoliikenteen sujuvuudelle tärkeä väylä.

Kesäkatuja on tarkoituksenmukaista toteuttaa ensisijaisesti kaduilla, joilla ei ole merkittäviä joukkoliikennedyhteyksiä. Myös kadut, joilla on selkeä autoliikennettä välittävä tarkoitus, eivät sovellu kesäkatukohteiksi. Tällaisia katuja ovat lähinnä katuverkon toiminnallisessa jäsentelyssä osoitetut pääkadut ja alueelliset kokoojakadut.

3. Arvioidaan kuinka paljon kadun varrella on kadulle potentiaalisesti levittäytyvää toimintaa

Tarkastellaan kesäkaduiksi ehdotettavan kadun kivijalkayrityksiä tarkemmin. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota siihen, kuinka monta kivijalkaliiketilaa kadulla on, ja millaisia yrityksiä niissä toimii. Erityisesti kadut, joilla on useampia ravintola-alan yrityksiä, soveltuvat hyvin kesäkaduksi.

4. Arvioidaan katutilan olemassa olevia kävely-ympäristön laatutekijöitä ja mahdollisuuksia toteuttaa esteettisesti ehyt kesäkatukokonaisuus

Tässä vaiheessa kiinnitetään huomiota esimerkiksi katutilan poikkileikkaukseen, onko katu leveä vai kapea, ja millaisia reunaehdotuksia tila rakennusten välissä luo kesäkadulle. Lisäksi

arvioidaan, onko katutilassa laadukkaalle kävely-ympäristölle tyypillisiä pienpiirteisiä ja mielenkiintoisia yksityiskohtia, kuten kasvillisuutta, mielenkiintoisia julkisivuja tai muita pintamateriaaleja. Myös katutilasta avautuvat näkymät huomioidaan arvioinnissa. Kesäkadun suunnittelussa tulee ottaa kulttuurihistorialliset arvot huomioon ja toisaalta niitä voi myös käyttää inspiraationa suunnitteluratkaisuihin. Tarkoitus on myös tarkastella sitä, voidaanko jotain nykyisen katutilan puutetta edellä mainituissa tekijöissä niin ikään paikata kesäkadulle sijoitettavilla elementeillä, vai jäävätkö ne muusta ympäristöstä irrallisiksi.

5. Arvioidaan kohteen soveltuvuutta sujuvan huolto- ja pelastusajon näkökulmasta

Kesäkatujen suunnittelussa otetaan huomioon huolto- ja pelastusreittien suunnittelu, mutta jo valintavaiheessa arvioidaan kohteen toteutettavuutta näistä näkökulmista. Mikäli kyseessä on pelastusajolle tärkeä reitti tai kadulla sijaitsee runsaasti liikkeitä, joilla on paljon huoltoajoa, arvioidaan kadun soveltuvuutta kesäkaduksi kriittisesti.

Katujen valintaprosessi koostuu kahdeksasta vaiheesta:

1. Kesäkatujen projektipäällikkö kokoaa projektiryhmän, jossa edustajina ovat ainakin: liikenne- ja katusuunnittelupalvelun alueen liikennesuunnittelija, kaupunkitila- ja maisemasuunnittelupalvelun aluesuunnittelija tai puisto- ja viheraluesuunnittelusta edustaja, asemakaavoituspalvelun alueen kaavoittaja, kanslian elinkeino-osaston yritysluotsi, stadiluotsi, viestinnän asiantuntija, alueiden käytön aluetarkastaja, alueiden käytön terassilupa-asiantuntija, RYA:n kunnossapidon vastaava, STARA:n työnjohto liikennejärjestelyiden, kalusteiden ja viherrakentamisen puolelta sekä vuorovaikutuskoordinaattori, joka vastaa kesäkatujen osallisuustoiminnasta, viestinnän koordinoinnista sekä kehittää katujen toiminnallista kokonaisuutta.
2. Osoitetaan kartalta kaikki kesäkaduiksi – ja toreiksi ylipäätään soveltuvat kohteet kävelyn ydinalueilta (yleiskaavan C1, C2 ja C3 alueet), jotka arvioidaan kesäkatujen kriteereillä.
3. Käydään läpi asukkailta ja yrittäjiltä tulleet ehdotukset kesäkaduista perustuen syksyllä 2022 toteutettuun, kaupunkilaisille suunnattuun karttakyselyyn ”Miten parantaisit Helsingin katujen kävely-ympäristöjä? Minne haluaisit kesäkadun tai pysyviä ratkaisuja?”. Kysely voidaan tarvittaessa toistaa.
4. Valitaan yhdessä alueen liikennesuunnittelijoiden, maisemasuunnittelijoiden ja asemakaavoittajien kanssa kohteet, joilla arvioidaan olevan suurin vaikuttavuus kesäkadulle asetettuihin tavoitteisiin.
5. Karsitaan kesäkatujen määrä suhteessa käytettävissä olevaan budjettiin.
6. Varmistetaan alueiden käytön edustajilta, ettei kohteisiin ole tulossa katutyömaita.
7. Valitaan vuoden kesäkadut ensin KYMP:in, sitten Kaupungin johtoryhmän päätöksellä edeltävän vuoden marraskuun loppuun mennessä.
8. Tiedotetaan kesäkatujen kohteiden valinnasta. Lähetetään katujen asukkaille ja yrittäjille kirjeitse tiedote, että kadulle on tulossa kesäkatu ja kutsutaan heidät mukaan työpajaan ideoidaan kesäkatua.

2.2.2 KESÄKATUJEN SUUNNITTELU JA TOTEUTUS

Kokeilut ovat erinomainen keino kehittää ja vahvistaa asukkaiden, toimijoiden ja kaupungin välistä yhteistyötä. Kesäkatujen suunnitteluprosessissa pyritään ottamaan alueen asukkaat ja yritykset mukaan heti alkuvaiheessa.

1. Järjestetään ideointityöpaja yrittäjille ja asukkaille kesäkaduista. Työpaja voi olla joko kaikille avoin, tai vaihtoehtoisesti voidaan myös hyödyntää kokoamisessa kansalaisraatimenetelmää, jossa satunnaisotannalla otetaan edustava otos Helsingin väestöstä esimerkiksi ikäryhmän, tulotason, äidinkielen ja sukupuolen mukaan.
2. Järjestetään kaupungin eri toimijoiden kesken tilaisuus, jossa keskustellaan ehdotetuista kohteista ja niihin liittyvistä mahdollisuuksista ja haasteista.
3. Kilpailutetaan konsulttityö sisältäen kesäkatujen ympäristösuunnittelun ja liikenteenohjaussuunnittelun sekä työmaa-aikaisen konsultoinnin. Aloitetaan ympäristö- ja liikenteenohjaussuunnittelu MAKAn suunnittelijoiden ohjauksessa. Varataan heti suunnittelutyön alettua jokaiselle kadun yritykselle terassitila liiketilan edustalle yhdessä alueiden käytön kanssa.
4. Ensimmäisen suunnitelmaluonnoksen valmistuttua, aloitetaan toteutussuunnittelu yhdessä STARA:n kanssa. Täsmennetään mitä resursseja tulee varata niin kasvillisuuden, katukalusteiden kuin liikennejärjestelyiden osalta. Laaditaan alustava aikataulu toteutukselle ja vaiheistetaan toteutus eri katujen osalta.
5. Käydään liikenneinsinöörin ja alueiden käytön valvojan kanssa alustavasti liikenteenohjaussuunnitelma läpi ja tehdään kommenttien perusteella tarvittavat korjaukset.
6. Lähetetään ympäristö- ja liikenteenohjaussuunnitelmat alueen asukkaille ja yrityksille kirjeitse. Selostetaan suunnitelmien liikenteelliset pääperiaatteet lyhyesti ja selkeästi suunnitelmien yhteydessä. Kuvataan liikenteenohjausta kaaviokuvalla varsinaisen liikenteenohjaussuunnitelman lisäksi.
7. Viimeistellään vuorovaikutuksen perusteella suunnitelmat ja aloitetaan kesäkatuelementtien tilaus.
8. Johtava liikenneinsinööri tarkistaa kesäkatujen suunnitelmat.
9. Viimeistellään tilaukset sekä tarkennetaan toteutussuunnitelma urakan osalta.
10. Haetaan alueiden käytön lupa väliaikaisista liikennejärjestelyistä.
11. Aloitetaan kesäkatujen toteutus vaiheistetusti katukohtaisesti siten, että liikennejärjestelyt tehdään ensin, jotta katujen rakentaminen paikan päällä olisi sujuvaa ja turvallista. Täten käyttäjät ehtivät tottua muuttuneisiin liikennejärjestelyihin jo ennen kesäkatujen varsinaista avautumista.

2.2.3 KESÄKATUJEN SEURANTA JA VAIKUTUSTENARVIOINTI

1. Suunnitellaan ja aikataulutetaan tarvittavat seurantatutkimukset kesälle. Arvioidaan miten ja missä kohteissa tehdään liikennelaskentoja, havainnointi- ja haastattelututkimuksia sekä kyselyitä alueen toimijoille.
2. Kilpailutetaan kesäkatujen liikennelaskenta yhdessä liikennetutkijoiden kanssa. Laskenta-kohteiden kartoittamisessa huomioidaan aiemmat liikenteelliset laskennat alueelta, sekä mahdolliset heijastevaikutukset muulle katuverkolle kohdekohtaisesti.
3. Suunnitellaan havainnointi- ja haastattelututkimuksen sisältö tarkemmin. Varataan harjoittelijoiden resurssit kesälle tutkimuksen tekemiseen.
4. Toteutetaan liikennelaskennat ennen kesäkatujen rakentamisen aloitusta.
5. Toteutetaan kokeilun aikaiset seurantatutkimukset: liikennelaskennat sekä havainnointi- ja haastattelututkimukset
6. Toteutetaan alueen yrityksille palautekysely kesäkaduista. Lisäksi toimijakoordinaattori kutsuu koolle alueen yrittäjät keskustelemaan kesäkaduista saadusta palautteesta sekä ideoidaan parannuksia tuleviin kesäkatuihin.
7. Koostetaan kokeilun tulokset yhteen tiiviiseen muotoon, siten että päätulokset hahmottuvat helposti ja niistä voidaan viestiä. Reflektoidaan koko prosessia, kirjataan opit ylös ja keskustellaan niistä prosessiin osallistuneiden kesken.
8. Arvioidaan kesäkaduista syntyviä hyötyjä ja kustannuksia hyödyntäen saatavilla olevaa materiaalia esimerkiksi tehdyistä kyselyistä, havainnointi- ja haastattelututkimuksista, liikennelaskennoista ja saadusta palautteesta. Kesäkaduista ei ole tarkoituksenmukaista tehdä varsinaista hyötykustannuslaskelmaa, koska kyseessä on väliaikainen toimenpide, jonka tarkoituksena on nimenomaan selvittää, millaisia vaikutuksia toimenpiteillä on. Tällä hetkellä kävelyllä ei ole kehitetty vakiintuneita vaikutustenarviointimenetelmiä hyötykustannuslaskentaa varten.
9. Kaupungin sisäisen keskustelun, raportoinnin sekä saadun palautteen perusteella aletaan pohtia seuraavan kesän kesäkatutoteutuksia ja prosessi käynnistyy alusta. Tässä vaiheessa päätetään, jatketaanko kokeilua seuraavana vuonna ja pohditaan millaiset mahdollisuudet ja aikataulu kohteella mahdollisesti olisi pysyvien ratkaisujen toteutukseen.

2.2.4 KESÄKATUJEN TOIMINNALLINEN KEHITTÄMINEN

Kesäkatujen onnistumisen kannalta on tärkeää saada heti alussa yhteys alueen toimijoihin ja pitää heidät tiiviisti toiminnassa mukana koko suunnitteluprosessin ajan. Kokeilut ovat luonteeltaan erinomaisia osallisuuden alustoja - niiden avulla voidaan ketterästi toteuttaa kaupunkilaisten ideoita katutilan kehittämisestä nopeasti ja kustannustehokkaasti. Kesäkadut ovat yksi tapa parantaa osallisuutta Helsingissä, kunhan sille varataan riittävästi aikaa.

Toiminnallisuus kesäkaduilla voidaan jaotella yrittäjävetoiseen toiminnallisuuteen, fyysisiin katutilaratkaisuihin ja tapahtumiin. Yrittäjävetoinen toiminnallisuus sisältää yrittäjien asiakkaille tarjoamat palvelut. Fyysiset katutilaratkaisut sisältävät arjen toiminnallisuutta mahdollistavat kalusteet, taide-

teokset ja installaatiot sekä näiden muodostamat teemakokonaisuudet. Tapahtumat sisältävät katu-tilaan sopivat kevyet tapahtumat, joille kesäkadut mahdollistavat paikan ulkotilassa esiintymiseen. Alla on kuvattu kesäkatujen vaiheistus toiminnallisuuden näkökulmasta:

Kesäkatujen valinta

Toiminnallisuudesta vastaavan vuorovaikutuskoordinaattorin on hyvä olla jo kesäkaduiksi soveltuvien kohteiden arvioinnissa ja valinnassa mukana. Toimijakoordinaattorin tehtävänä on toimijoiden ja kadulle potentiaalisesti levittäytyvän toiminnan kartoittaminen, huomioiden mahdolliset katuehdotukset toimijoilta. Katujen valinta sisältää toimijakoordinaattorin osalta seuraavat tehtävät:

1. Toimijoiden ja kadulle potentiaalisesti levittäytyvän toiminnan kartoittaminen ennen katujen valintaa
  - Osallistuminen katujen sijaintien analyysiin toiminnallisesta näkökulmasta: mahdollisuudet erilaisille kulttuurisisällöille.
  - Keskustelussa ja suunnittelussa mukana myös KUVA tapahtumatuottajat ja/tai muut tapahtumatuotannon edustajat.
  - Vuorovaikutus katujen sijainneista toimijoiden kanssa.
  - Toiminnallisuuden reunaehto- ja budjetin varmistaminen, yhteisten tavoitteiden asettaminen.
2. Toimijoiden näkemysten kytkeminen katujen valintaan
  - Asukaskyselyn suunnittelu yhdessä kesäkadun projektikoordinaattoreiden kanssa sekä kyselyn markkinointi toimijoille.
  - Yhteydenotot potentiaalsiin toiminnallisuuskumppaneihin.
  - Tiedotus katujen valinnasta yleisölle ja sidosryhmille.
  - Tehdään tarvittaessa lisäkartoitus alueen toimijoista ja toiminnallisuuden kumppaneista.

Kesäkatujen suunnittelu ja toteutus

Toimijakoordinaattorin tehtävänä on varmistaa toimijoiden toiveiden, tarpeiden ja ideoiden huomiointi kesäkatujen suunnitelmissa ja varsinaisessa toteutuksessa. Yhteistyö alueen yritysluotsin kanssa on tärkeää.

1. Ideointipaja asukkaille ja toimijoille.
2. Vuorovaikuttaminen toiminnallisuuden näkökulmasta:
  - Mukana kulttuurituottajat ja tapahtumajärjestäjät sekä mahdollisten katutaideteoksien toteuttajat
  - Toiminnallisuudelle sopivien paikkojen, toiminnallisuuden luonteen ja ohjelman reunaehto- ja määrittely.

3. Terassitiloista viestiminen.
4. Suunnitelmien vuorovaikuttaminen.
5. Tiedotus rakentamisesta.
6. Kesäkatukauden aikana sidosryhmäviestintä ja pyritään edistämään toiminnallisuutta.

Kesäkatujen seuranta ja vaikutustenarviointi

1. Seuranta kauden aikana ja oppien kirjaaminen.
2. Toimijoille kohdistettavien kyselyiden valmistelu ja toteutus yhteistyössä yritys- ja asukasyhteistyöstä vastaavien tahojen kanssa.
3. Jälkimarkkinointi ja jatkosta tiedottaminen.

3. MITEN KESÄKADUT KYTKETÄÄN JATKUVAAN TEKEMISEEN?

On tärkeää varmistaa kesäkatujen kytkeytyminen kaupunkiympäristötoimialan muuhun tekemiseen ja tarkastella niiden kytkeytymistä olemassa oleviin hankkeisiin, kehittämissohjelmiin ja yleisiin toiminnalle asetettuihin tavoitteisiin.

Kesäkatujen tavoitteita tarkasteltaessa voidaan tunnistaa niiden kytkeytyvän kaupunkistrategian ohella ainakin yleiskaavaan, liikennettä koskeviin päätettyihin tavoitteisiin ja kehittämissohjelmiin, kuten liikkumisen kehittämissohjelmaan, pyöräliikenteen kehittämissohjelmaan, kävelyn edistämishjelmaan, liikenneturvallisuuden kehittämissohjelmaan, pysäköintipolitiikkaan, Helsingin viher- ja virkistysverkoston kehittämissuunnitelma VISTRA:an sekä katuverkon jäsentelyn periaatteisiin.

Kaupunkitasoisiiin ohjelmiin ja tavoitteisiin kesäkadut kytkeytyvät voimakkaimmin Hiilineutraali Helsinki 2030 toimenpideohjelmaan liikenteen päästövähennyksiin, liikkumishjelmaan sekä Helsingin kaupungin elinkeinopolitiikan painopisteisiin.

Seudullisesti kesäkadut toteuttavat jalankulun ja pyöräliikenteen liikkumisympäristöä parantavien nopeiden kokeilujen ohjelmaa, joka on yksi Helsingin seudun maankäytön, asumisen ja liikenteen MAL 2019 -suunnitelman toimenpiteistä.

Valmisteilla olevista suunnitelmista kesäkadut liittyvät voimallisimmin keskustan maankäytön kehityskuvaan ja ydinkeskustan liikennejärjestelmäsuunnitelmaan. Näissä töissä pyritään kehittämään keskustan maankäyttöä ja liikennettä siten, että keskustan vetovoima kasvaa kestävästi.

3.1 KESÄKADUT MUUTOSTYÖKALUINA

Kesäkadut ovat työkalu tutkia kadun soveltuvuutta käveltävämmäksi paikalliskaduksi ja tapa kokeilla kaupunkitilan laatua parantavia tekijöitä. Kokeilujen toimintamalli kuvaa ne suunnittelun vaiheet ja valinnat, jotka sitovat toteutuksen pitkäjänteiseen tekemiseen ja pidemmän aikavälin tavoitteisiin. Kesäkatuja voidaan toistaa sesonkiperusteisina samalla kadulla tai kokeilla uusia katuja perustuen katujen onnistumiseen ja kohteista tullessiin ehdotuksiin. Sesonkiperusteisen toiminnan lisäksi ehdotetaan, kesäkadun toistuttua samalla katuosuudella useampaan otteeseen, että lautakunta ottaa kadun pysyvät järjestelyt tarkasteluun. Tarkoituksena ei ole muuttaa kesäkatu ratkaisua sellaisenaan pysyväksi, vaan työstää liikennesuunnitelma ja sen jälkeen katusuunnitelma pysyvästä ratkaisusta, johon on saatu oppeja menneiden vuosien kesäkatukokemuksista. Suunnitelman sisältöä muokataan kesäkadusta saatujen kokemusten ja palautteen perusteella siten, että se soveltuu pysyväksi järjestelyksi. Tarvittavat muokkaukset suhteessa kesäkatuun voivat tarkoittaa esimerkiksi sitä, että puut istutetaan pysyvästi ja parkkipaikkoja säilytetään kesäkatujärjestelyä enemmän. Suunnitelma käy läpi normaalin demokraattisen suunnitteluprosessin.

Kaupungin resurssien käytön näkökulmasta ei ole järkevää investoida ainoastaan muutaman kauden ajaksi kesäkatuun, joka pystytetään ja puretaan joka vuosi. Alueen toimijoille ja asukkaille jatkuvuus ja toistuvuus lisäävät vakautta, ennakoitavuutta ja suunnittelun mahdollisuuksia. Mikäli järjestelyjä muutetaan pysyviksi, voivat toimijat ja asukkaat edelleen toteuttaa kesäsesonkina lisääntyneeseen tilaan sesonkiin sopivia ratkaisuja. Kesäsesonkina myös kaupunki voi tuoda kadulle yksittäisiä katukalusteita pysyvien elementtien lisäksi niin, että ne pysyvät tarpeeksi linjassa hyväksytyyn katusuunnitelman kanssa. Näin katetaan suurempi kysyntä oleskelulle kesäisin, mutta toisaalta saavutetaan investoinnin hyödyt täysimittaisesti ratkaisun vaikuttaessa liikkumisvalintoihin ja viihtyvyyteen pysyvästi.

Pysyvien ratkaisuiden avulla taataan, että kadun rakenne vastaa sille osoitettua käyttötarkoitusta. Käytännössä tämä tarkoittaa, että esimerkiksi pihakadulla sallitaan vain tontille ajo sekä jakelu- ja huoltoliikenne tai vastaavasti kävelykaduilla tasoeroja ei ole. Pysyvällä ratkaisulla voidaan kadun tarkoituksesta riippuen kadun pinnalle tehdä muutoksia esimerkiksi katugeometriaa ja pintamateriaaleja muokkaamalla, kanttikivien linjauksilla ja istuttamalla puita tai istutuksia, jotka parantavat ilmanlaatua ja imeyttävät hulevesiä ympäri vuoden. Pysyvien ratkaisujen tulee olla linjassa kaupunkitilaohjeen kanssa, joskin kokeilujen myötä karttuneen kokemuksen myötä myös sen sisältöön voidaan tehdä muutoksia.

Pysyvissä ratkaisuissa olisi hyvä huomioida lyhyt ja pitkä aikaväli. Lyhyellä aikavälillä kadulle voidaan tehdä kustannustehokkaasti paljon ratkaisuja, jotka vaativat ainoastaan päällimmäisten ja välikerrosten muokkaamista, eikä kunnallistekniikkaan tarvitsisi koskea. Tällöin koko katua ei jouduta avaamaan ja muutoksista tulee jouhevia ja nopeita. Lyhyt ja pitkä aikaväli on hyvä huomioida niin liikenne- kuin katusuunnitteluvaiheessa ja esittää ratkaisuja eri aikaväleille.

Kokeiluilla on nostetta kaupunkisuunnittelun työvälineinä, sillä systeemitason muutoksia tarvitaan nopeasti etenkin hiilineutraaliustavoitteiden saavuttamisessa ja kestävästi liikenteen siirtymässä. Tieteellinen kirjallisuus katukokeiluista tukee niiden käyttöä, mikäli niitä käytetään tavoitelähtöisesti ja organisaatiot ovat valmiita oppimaan niiden tuloksista, arvioimaan ja muokkaamaan keinoja ja tavoitteita aina peilaten niitä pitkäaikaiseen kestävästi liikennejärjestelmän tavoitetilään (Lappalainen 2021). Kokeiluilla tulee tähdätä käveltävän, viihtyisän ja turvallisen liikkumisympäristön lisäämiseen ja sellaisten suunnitteluratkaisuiden kehittämiseen, jotka ovat monistettavissa normaaleihin suunnittelukäytäntöihin ja jotka kannustavat ihmisiä siirtymään yksityisautoista aktiivisten kulkumuotojen pariin.

3.2 BUDJETTI JA HENKILÖRESURSSIT

Vuonna 2021 kesäkatujen toteutusbudjetti oli kahden katuosuuden osalta noin 185 000 euroa ja vuonna 2022 290 000 euroa neljän katuosuuden ja yhden aukion osalta. Vuonna 2022 kustannuksia pystyttiin säästämään jonkun verran viimevuotisia kalusteita käyttämällä. Suunnittelukustannukset ympäristö- ja liikenteenohjaussuunnittelun osalta ovat olleet molempina vuosina noin 60-70 000 euroa.

Kävelyn nopeiden toimenpiteiden yhteydessä esitetään vuodelle 2023 toteutettavaksi vuoden 2022 kesäkaduista Designmuseon edustan aukio Korkeavuorenkadulla, Kasarimakadun pihaktujärjestelyt sekä Erottajankadun jalkakäytävän levennys. Nämä kohteet ovat havainnointitutkimusten, yrityskyselyn ja yhteistyön sekä liikennelaskentojen mukaan onnistuneimmat kohteet kesän 2022 toteutuksista. Toistamalla kokeilut siirrytään jo vaiheeseen, missä ratkaisuja voidaan muuttaa kokeusten ja palautteen perusteella ja tarkastella järjestelyjen toimivuutta pysyviä muutoksia silmällä pitäen. Vuoden 2023 kesäkatujen ja muille kävelyn nopeiden kokeilujen toteutuksille ei ole osoitettu talousarvioehdotuksesta riippuvaisia henkilöresursseja. Nämä toimenpiteet tehdään kaupunkiympäristön toimialan olemassa olevilla resursseilla.

Alla on kuvattu esimerkin omaisesti vuoden 2023 kolmen katuosuuden budjetti ja mistä osa-alueista budjetti koostuu. Designmuseon aukion, Kasarmikadun ja Erottajankadun toteutukseen kuluu 200 000 euroa. Suunnittelukustannukset koostuvat pitkälti liikenteen- ja ympäristösuunnittelun konsulttityöstä, joka olisi arvoltaan noin 50 000 euroa. Seurantaan ja vaikutustenarviointiin kuluisi Liikennelaskentoihin 20 000 euroa. Sekä toteutus- että suunnittelubudjetissa on huomioitu inflaation tuoma kustannusten nousu ja viime vuosien kalusteiden ja suunnitelmien hyödyntäminen uudelleen. Kokonaisbudjetti olisi vuodelle 2023 270 000 euroa sisältäen toteutuksen, suunnittelun ja liikennelaskennat. Toteutuksen kustannukset koostuvat seuraavista osista:

Kasvien hoito, istutus ja multaus	30 000-40 000
Kasvien ja materiaalien hankinta	30 000-40 000
Kasvien kuljetus	4 000-5 000
Ajoesteet/törmäyssuojat	2 000-3 000
Liikennejärjestelyt	9 000-12 000
Huput/opasteet	4 000-5 000
Puukalusteiden kunnostus ja rakentaminen	80 000-100 000
Yhteensä	160 000 - 200 000

Tulevien vuosien budjetti vahvistetaan kohteiden valinnan yhteydessä. Kesäkatujen tulokset ja seuraavan vuoden kohteet ehdotetaan tuotavan lautakunnan päätettäväksi vuosittain. Mikäli sopivia kohteita ei jonain vuonna löydetä, voidaan lautakunnalle myös esittää, ettei kesäkatuja toteuteta.

Kesäkatujen valmistelu edellyttää projektipäällikön täysimääräistä työaikaressurssia koordinoimaan kokonaisuutta, ohjaamaan ympäristö- ja liikenteenohjaussuunnittelua, suunnittelemaan toteutusta, tekemään tarvittavat kilpailutukset ja tilaukset eri toimittajilta, suunnittelemaan liikennelaskennat, ohjaamaan havainnointi- ja haastattelututkimukset, vuorovaikuttamaan asiantuntijasidosryhmien kanssa, vuorovaikuttamaan asukkaiden ja yritysten kanssa, valmistelemaan tarvittavat asiakirjat eri päätöksentekokanaviin ja johtoryhmiin sekä olla valmiudessa puuttumaan toimijoiden esille nostamiin epäkohtiin kesäkatujärjestelyissä. Lisäksi projektipäällikkö vastaa viime kädessä kohteiden valinnasta ja siihen liittyvästä valmistelusta. Projektipäällikön työaikaan tulee varata vähintään yhden henkilön 100% työaika läpi vuoden.

Lisäksi kesäkatujen toteuttaminen vaatii alueen vastuulliselta liikennesuunnittelijalta ja maisemasuunnittelijalta 20-50 % työpanosta marraskuun alusta helmikuun loppuun, kun kesäkatujen suunnitelmia laaditaan, riippuen siitä, onko toteutuksessa uusia vai jo kertaalleen kokeiltuja kohteita.

Kesäkatujen toimijoiden aktivoiminen ja heidän kanssaan vuorovaikuttaminen edellyttää henkilöressurssia. Toimijakoordinaattorin työajasta kuluu ajankohdasta riippuen 50-70% kesäkatujen työstämiseen. Koordinaattori toimii yhteyshenkilönä eri sidosryhmille ja ylläpitää keskusteluyhteyttä koko prosessin ajan sekä osallistuu vuorovaikuttamiseen suunnittelun eri vaiheissa. Lisäksi koordinaattori edistää yhteistyötä kaupungin sisällä ja toimii linkkinä kaupungin ja toimijakentän sekä tapahtumanjärjestäjien välillä. Vuorovaikutuksen kautta koordinaattori edistää toiminnallisuuden mahdollistamista kesäkaduilla ja varmistaa toimija- ja tapahtumapuolen ideoiden ja tarpeiden huomioonottamisen suunnitteluprosessissa ja toteutuksessa. Kesäkatukaudella projektikoordinaattori vastaa sidosryhmäviestinnästä ja tiedotuksesta, ratkoo kauden aikana ilmeneviä haasteita ja edistää lyhyen aikavälin toiminnallisuuden toteutumista. Projektikoordinaattorin työnkuva ei pidä sisällään tapahtumatuottamista, vaan tapahtumia mahdollistetaan tarjoamalla esiintymispaikka muille järjestäjille liikenteellisen kesäkatujärjestelyn puitteissa kuitenkin niin, että esiintymisen turvallisuus on otettu huomioon.

Mikäli yllä kuvatut resurssit varataan, työaika sekä investoinnit ohjautuvat suoraan Helsingin kävelyn edistämiseen. Kokeilut ovat osa käveltävyyden kehittämisen työkalupakkia. Tällä hetkellä kaupungilla ei ole osoitettu henkilöresurssia kävelyn edistämishjelmassa kuvattujen toimenpiteiden jalkauttamiseen eikä vastaavasti osoitettu erillisiä investointirahoja toimenpiteiden toteutukseen. Nykytilanne ei vastaa liikenteen priorisointiperiaatteiden mukaista tavoitetilaa.

LÄHDELUETTELO

HSL (2020). Kokeilukulttuurin hyödyntäminen jalankulun ja pyöräliikenteen ympäristön nopeassa parantamisessa – esiselvitys toimintamallista. https://www.hsl.fi/sites/default/files/uploads/nopeat_kokeilut_raportti.pdf

Lappalainen, S. (2021) Katukokeilut suunnittelun työvälineinä kestävän liikkumisen siirtymässä- taustatutkimus Helsingin kaupungin kokeiluprosessista

Motiva (2020). Kokeiluista skaalaan – pelikirja, beta. Viimeisin päivitys 28.1.2020. Ladattu verkkosivulta https://www.lyyti.fi/reg/Kokeiluista_skaalaan_pelikirja_21.2.2020